

**A Kúria
mint másodfokú bíróság
végzése**

Az ügy száma: Kfv.VII.39.662/2020/4.

A tanács tagjai: . Zánathy János
a tanács elnöke

. Bérces Nóra
előadó bíró

. Farkas Katalin
bíró

A felperes:

A felperes képviselője: dr. Bordács Ügyvédi Iroda
ügyintéző: dr. Bordács István ügyvéd

Az I. rendű alperes: Honvédelmi Minisztérium

A II. rendű alperes: **MH 2. vitéz Bertalan Árpád Különleges Rendeltetésű Dandár**

Az alperesek képviselője: jogtanácsos

A per tárgya: kártérítés megfizetése

A fellebbezést benyújtó fél: I. és II. rendű alperes

A fellebbezéssel támadott határozat:

Fővárosi Törvényszék 6.K.702.047/2020/6.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 6.K.702.047/2020/6. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A Kúria a felperes másodfokú perki költségét 30.000 (harmincezer) forintban, a fellebbezési eljárás illetékét 41.076 (negyvenegyezer-hetvenhat) forintban állapítja meg.

A végzés ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

Tényállás

- [1] A felperessel 2009. augusztus 31. napján ..-es nyilvántartási számon megkötött ösztöndíjszerződést az I. rendű alperes a ...nyilvántartási számmal ellátott, 2012. január 30. napján kelt okirattal egyoldalúan módosította. A módosítás alapján az
- [1] ösztöndíjszerződés 1. d. alpontja helyébe a következő szöveg került: „a honvéd tisztjelölt a tiszti állományba vételét követően legalább a honvédtiszti alapképzés kétszeresének megfelelő időtartamban köteles az MH-nál szolgálatot teljesíteni”.

- [2] Az ösztöndíjszerződés alapján a felperes tanulmányait a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen kezdte meg, és a 2012. január 1. napjával bekövetkezett jogutódlás eredményeképpen a Nemzeti Közszoigálati Egyetemen fejezte be 2013. augusztus 19-én.
- [3] A felperes hivatásos állományba vétele 2013. augusztus 20. napján történt meg. A hivatásos jogviszonya 2017. augusztus 27. napjával, lemondással szűnt meg a II. rendű alperesnél, így a felperes hivatásos katonai szolgálati jogviszonyban eltöltött ideje 4 év és 9 nap volt.
- [4] A II. rendű alperes 2017. augusztus 28-án ...-es szám alatt fizetési felszólítást bocsátott ki, amelyben a felperest 1.320.252 forint szolgálati jogviszony idő előtti megszüntetésén alapuló, ösztöndíjszerződésből eredő visszafizetési kötelezettség teljesítésére hívta fel. A felperes a fizetési felszólítást nem támadta meg bíróság előtt.
- [5] A felperes 2018. február 14-én ... közjegyző előtt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tett, amelyben a fizetési felszólításban rögzített tartozást elismerte, és vállalta annak megfizetését 48 hónap alatt, havi 28.525 forint összegű részletekben. A kötelezettségvállalás alapján a felperes 2017 novemberétől 2019 áprilisáig összesen 513.450 forintot fizetett az I. rendű alperes részére.

A felperes keresete és az alperesek védirata

- [6] A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg a 2012. január 30. napján kelt, ...nyilvántartási szám alatti egyoldalú szerződésmódosítás semmisségét. Kérte továbbá a II. rendű alperes 2018. január 23-án kelt ...-es számú fizetési felszólításának a megsemmisítését, valamint annak megállapítását, hogy az alperesekkel szemben ösztöndíjszerződésen alapuló képzési költség-visszatérítési kötelezettsége nincs. Ezzel párhuzamosan az alpereseket egyetemlegesen kérte 513.450 forint jogalap nélkül megfizetett képzési költség-visszatérítés megfizetésére kötelezni.
- [7] A felperes keresetének jogalapjaként a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény (a továbbiakban: Hjt.) semmisséget szabályozó 11. §-ára hivatkozott – kiemelve, hogy a Hjt. 11. § (4) bekezdése szerint semmisségre az érdekelt határidő nélkül hivatkozhat –, a kártérítési felelősség tekintetében pedig a Hjt. 12. § (4) bekezdését jelölte meg.
- [8] A felperes hivatkozott az Alkotmánybíróság 2018. október 16. napján kelt III/1194-10/2018. számú határozatára (a továbbiakban: AB határozat), amely az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközés miatt a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény (a továbbiakban: régi Hjt.) 2012. január 1-től 2013. június 30-ig hatályos 229/E. § (3) bekezdésének „A honvéd tiszti állományba vételét követően legalább a honvéd tiszti alapképzés kétszeresének megfelelő időtartamban köteles a honvédségnél szolgálatot teljesíteni” szövegrészét a régi Hjt. 2012. január 1-től 2013. június 30. napjáig hatályos 280. § (1) bekezdésével összefüggésben alaptörvény-ellenesnek nyilvánította. Az AB határozat kimondta azt is, hogy a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon 80.K.30.640/2018. számon folyamatban lévő ügyben, továbbá valamennyi, bármely bíróságon folyamatban lévő, ugyanilyen tárgyú ügyben a régi Hjt. 2012. január 1-től 2013. június 30-ig hatályos 229/E. § (3) bekezdés második mondata a régi Hjt. 280. § (1) bekezdés rendelkezéseivel együtt nem alkalmazható.
- [9] A felperes érvelése szerint az ösztöndíjszerződés módosítása – majd a fizetési felszólítás is – az Alkotmánybíróság által megsemmisített jogszabályhelyen alapult, ezért a fizetési felszólítás jogalapja hiányzott. Mivel a fizetési felszólítás jogszabályba ütközés miatt semmis, ezért azt meg kell semmisíteni a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 92. § (1) bekezdés a) pontja alapján.
- [10] A tartozáselismerés mindezen nem változtat, mivel a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:26. §-a szerint a tartozáselismerés esetén a tartozás jogcíme nem változik meg, az csak azt eredményezi, hogy a tartozást elismerő kötelezettet terheli annak bizonyítása, hogy tartozása az elismerő jognyilatkozat megtételének időpontjában nem, vagy alacsonyabb összegben állt fenn.

- [11] Az alperesek védíratukban elsődlegesen a keresetlevél visszautasítását, másodlagosan a kereset elutasítását kérték.
- [12] Az alperesek álláspontja szerint a felperes keresetlevele nem felelt meg a jogszabályban előírtaknak, ugyanis nem fejtette ki, hogy a fizetési felszólítás mely jogszabályba ütközött, mely jogszabály megkerülésével jött létre, vagy a jó erkölcsbe miért ütközött, tehát a semmisség tekintetében nem tartalmazott határozott kereseti kérelmet. Másfelől a felperesnek a Hjt. 12. §-ára alapított kártérítési keresetét egy kétfokú eljárásnak kellett volna megelőznie, a fizetési felszólítást pedig csak a 30 napos jogvesztő keresetindítási határidőn belül lehetett volna megtámadni. Erre figyelemmel az alperesek a Kp. 48. § e) és i) pontjai alapján a keresetlevél visszautasítását, illetve később a Kp. 81. § (1) bekezdés a) pontja szerint a pert megszüntetését indítványozták.
- [13] Erdemben a kereset elutasítását az alperesek azért kérték, mert álláspontjuk szerint a nyilatkozatok a megtételük idején hatályos jogszabályoknak megfelelték, mind az ösztöndíjszerződés, mind annak módosítása az akkor hatályos jogszabályokkal összhangban keletkezett. A felperes nem támadta meg a fizetési felszólítást, így már egy lezárt jogviszonyról van szó, az Alkotmánybíróság pedig nem mondta ki visszaható hatállyal a jogszabályhely megsemmisítését, hanem alkalmazási tilalmat írt elő.

Az elsőfokú bíróság ítélete

- [14] Az elsőfokú bíróság ítéletével a II. rendű alperes 2017. augusztus 28-án kelt ... nyilvántartási számú fizetési felszólítását megsemmisítette, és kötelezte az alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 513.450 forint jogalap nélkül visszatérített képzési költséget. Rendelkezett a perköltség és az illeték viseléséről is.
- [15] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperesek per megszüntetésére vonatkozó kérelme nem megalapozott, mivel a keresetlevél visszautasításának nem volt helye. A keresetlevélből egyértelműen megállapítható volt, hogy a felperes jogszabályba ütközésre hivatkozott, mint semmisségi okra, tekintettel arra, hogy az ösztöndíjszerződés módosítása és az arra alapított fizetési felszólítás alapjául szolgáló jogszabály alaptörvény-ellenességét mondta ki az Alkotmánybíróság. A felperes semmisségre alapított kártérítési igényérvényesítését nem kellett az alperes által hivatkozott kétfokú eljárásnak megelőznie, hanem éppen fordítva: a keresetnek kellett megelőznie a kártérítést. A kártérítési igény csak jelen eljárás következtében merülhet fel, mivel a semmisség megállapítása eredményezheti azt, hogy a felperes által megfizetett összegek jogalap nélkülivé válnak, ezért ebben az esetben nem lehetett alkalmazni a Hjt.-nek a kártérítésre vonatkozó klasszikus szabályait.
- [16] Az ügy érdemét tekintve az elsőfokú bíróság az AB határozatra hivatkozással megállapította, hogy az ösztöndíjszerződés módosítása az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított régi Hjt. 280. § (1) bekezdésén, a fizetési felszólítás pedig az ösztöndíjszerződés módosításán alapult. Az Alkotmánybíróság döntése értelmében ezáltal mind az ösztöndíjszerződés módosítása, mind a fizetési felszólítás jogszabályellenes volt, mégpedig azért, mert alaptörvény-ellenes rendelkezésen alapult. Ebből következően pedig mind az ösztöndíjszerződés módosítása, mind az arra alapított fizetési felszólítás jogszabályba ütközés miatt semmis.
- [17] Az elsőfokú bíróság az AB határozatot elemezve arra a következtetésre jutott, hogy az Alkotmánybíróság a hivatkozott jogszabályhely alaptörvény-ellenességére alapítottan kimondta az egyedi ügyekben való alkalmazási tilalmat, így a korábban ezen rendelkezésekre alapított jognyilatkozatok tekintetében helye van semmisségre történő hivatkozásnak, amelyre alapítottan a fizetési felszólítás megsemmisítésének volt helye.
- [18] A visszafizetési kötelezettség tekintetében az elsőfokú bíróság a felperes keresetében foglaltak szerint egyetemlegesen marasztalta az alpereseket, mivel egy semmis jogszabályi rendelkezés alapján került sor az ösztöndíjszerződés módosítására, a tartozás megállapítására és a fizetési

felszólítás kibocsátására is, így jogalap nélküli volt a tartozás megfizetése, mely összeg az alpereseknél jogalap nélküli gazdagodásként jelentkezett.

Az alperesek fellebbezése és a felperes fellebbezési ellenkérelme

- [19] Az alperesek fellebbezésükben elsődlegesen a „per” Kp. 81. § (1) bekezdés a) pontja szerinti – a Kp. 48. § e) és i) pontjain alapuló – megszüntetését, másodlagosan az ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását kérték. Az alperesek pernyertességük esetére – ideértve a permegszüntetést is – a felperest perköltségben kérték marasztalni.
- [20] Az alperesek abban az esetben, ha a Kúria helybenhagyó ítéletet hozna, a megítélt 150.000 forint összegű perköltség mérsékelését kérték, tekintettel arra, hogy a per csupán 513.450 és forint megfizetése iránt indult, az ügyben egy tárgyalás került megtartásra, bizonyítást nem kellett lefolytatni, emellett a jogi képviselő beadványainak száma sem indokolta a megítélt perköltség összegét.
- [21] Az alperesek sérelmezték, hogy az ítélet egyetemlegesen kötelezte őket fizetésre, viszont a kereseti kérelem nem kellő határozottsága miatt még az sem volt kideríthető, hogy melyik alperes ellen folyik a per, így az alperesek személye sem volt egyértelmű. Az ítéletből nem derül ki az egyetemleges fizetési kötelezettség jogcíme sem, a Hjt.-ben nincsen jogalap nélküli gazdagodás, mint jogcím. Az ítélet [23] bekezdésében a tartozás jogcímeként az ösztöndíjszerződés-módosítás semmissége került megjelölésre, a semmisségre történő hivatkozás azonban nem volt megalapozott.
- [22] Ezen felül az ítélet a Kp. 85. § (2) bekezdésébe, illetve a Hjt. 12. § (4) bekezdésébe, valamint 186. § (1) bekezdés d) pontjába is ütközik. Az alperesek érvelése szerint a felperes részéről elmaradt annak pontos megjelölése, hogy az ösztöndíjszerződés módosítása mely jogszabályba ütközik – önmagában az AB határozat nem szolgálhatott ennek indokául – így pontos kereseti kérelmet nem terjesztett elő. Az ösztöndíjszerződés módosításai megtételük idején az akkor hatályos jogszabályoknak megfeleltek, így azok nem tekinthetők semmisnek, és az Alkotmánybíróság sem mondta ki visszamenőleges hatállyal az alapul szolgáló jogszabályok semmisségét. Amennyiben viszont a semmisség esete állna fenn, akkor is le kellett volna folytatni a Hjt. 12. §-ában található rendelkezésre tekintettel a megelőző eljárást. Ha ugyanis a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni a semmisség miatt, úgy a kártérítési felelősségről, valamint egyes meg nem térülő károk leírásának és törlésének szabályairól szóló 10/2013. (VIII.12.) HM rendeletet (a továbbiakban: HMr.) alapján kellett volna eljárni, amelynek 29. §-a a bírósághoz való fordulás előtt kétfokú eljárást ír elő. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság tévesen hivatkozott arra, hogy a keresetnek meg kell előznie a kártérítést. Mindezek alapján, mivel a Kp. 48. § (1) bekezdés e) pontjában meghatározott visszautasítási ok fennállt, a „pert” az elsőfokú bíróságnak meg kellett volna szüntetnie.
- [23] Emellett alapot adott volna a „per” megszüntetésére a Kp. 48. § (1) bekezdés i) pontjában megjelölt visszautasítási ok is. Bár az ítélet abból indult ki, hogy a semmisségre határidő nélkül lehet hivatkozni, azonban jelen esetben a felperes fizetési kötelezettsége a II. rendű alperes által kibocsátott fizetési felszólításon alapult, amely ellen 30 napos jogvesztő határidővel lehetett volna bírósághoz fordulni, így a fizetési felszólítással szemben nem érvényesíthetett volna igényt e határidőn túl a bíróság előtt a felperes. Az elsőfokú bíróság egyáltalán nem indokolta meg, hogy ezen határidő-mulasztást miért nem vette figyelembe.
- [24] A felperes egy lezárt jogviszonyt támadott a keresetében úgy, hogy az Alkotmánybíróság a jogszabályt nem visszamenőlegesen semmisítette meg, hanem alkalmazási tilalmat mondott ki. A felperesnek korábban kellett volna bíróság előtt érvényesítenie követelését, vagy vitatni a követelést az alperesekkel szemben, akár szolgálati panasz, akár a fizetési felszólítás megtámadása útján, ezeket azonban elmulasztotta, így a követelése alaptalan.

- [25] A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte és az alperesek egyetemleges marasztalását a másodfokú perköltségében, melyet 30.000 forint ügyvédi munkadíjban határozott meg.
- [26] A felperes álláspontja szerint sem a keresetlevél visszautasítására, sem az eljárás megszüntetésére nem volt lehetősége az elsőfokú bíróságnak a fizetési felszólítás fellebbezési határidőn belüli meg nem támadása miatt, mert a semmisségre határidő nélkül lehet hivatkozni és ez hivatalból is megállapítandó.
- [27] Az eljárás megszüntetésének nem lehetett helye a pert megelőző káreljárás elmaradása miatt sem, mert az alperesek is csak a kártérítési igény érvényesítése körében állították, hogy pert megelőző közigazgatási eljárás lefolytatása szükséges. A keresetlevél a semmisség megállapítása, a fizetési felszólítás megsemmisítése (hatályon kívül helyezése), továbbá a visszatérítési kötelezettség hiányának megállapítása iránti kereseti kérelmeket is magában foglalta, melyek vonatkozásában a pert nem kellett semmilyen eljárásnak megelőznie.
- [28] A kártérítésre kötelezés iránti kereseti kérelem tekintetében sem lehet helye permegszüntetésnek a pert megelőző eljárás elmaradása miatt. Egyrészt azért nem, mert a megfizetett pénz visszatérítésére a pert megelőzően a felperes eljárást kezdeményezett, azonban arra a jogszabályban előírt határidőn belül semmilyen érdemi reakció nem érkezett, így megnyílt a lehetőség az igény bíróság előtti érvényesítésére. Másrészt azért sem, mert az alperesek – akik egyébként a kárigény káreljárásban történő elbírálására jogosultak – a védiratukban érdemben is visszautasították a kártérítési igényt, így állást foglaltak abban a kérdésben, amit megelőző eljárásra kívánnak terelni, miközben a felperesi igény összecszerűségét nem vitatták, hanem azt kifejezetten elismerték. Így semmilyen permegelőző, vagy más észszerű funkciója nem lenne a per megindítása előtti káreljárásnak, a megelőző eljárás lefolytatása kizárólag a jogvita érdemi elbírálásának hátráltatására szolgálna, mely nem egyeztethető össze a Kp. 3. §-ában rögzített jóhiszeműség és hatékonyság elvével.
- [29] A felperes továbbra is hangsúlyozta, hogy az eljárás megszüntetésének csak az érvénytelenségi kérelem megalapozottsága esetén lenne helye, tehát a kárigény elbírálásának előfeltétele volt a semmisség megállapítási iránti kereseti kérelem elbírálása.
- [30] Mindezekon túl azonban a kárigény bíróság előtti érvényesítésének jogszabályi feltételei adottak, hiszen a felperes 2019. június 3-án kelt levele, amelyben kezdeményezte, hogy az I. rendű alperes tekintsen el a vele szembeni követeléstől és fizesse vissza részére az általa tartozatlanul megfizetett pénzt, a Hjt. 177. § (1) bekezdése szerinti eljárást kellett volna, hogy megindítsa, azaz a levél beérkezésétől számított 60 napon belül azt az alperesnek indokolt határozattal kellett volna a felperesi igényt elbírálnia a Hjt. 179. § (1) és 180. § (2) bekezdésének megfelelően. A beadvány elbírálás nélkül maradása miatt megnyílt a felperes számára a bírósághoz fordulás lehetősége [Hjt. 186. § (1) bekezdés b) pontja]. Az alperesek nem hivatkozhatnak a megelőző eljárás elmaradására, ha annak lefolytatására nem voltak hajlandóak, mindez ugyanis nem egyeztethető össze a Hjt. 5. § (2) bekezdése és a Kp. 3. §-a szerinti jóhiszeműség és tisztességes eljárás, valamint jóhiszeműség és hatékonyság elvével.
- [31] Az eljárás megszüntetése a keresetindítási határidő elmulasztása miatt sem lehet megalapozott. E körben a Hjt. 11. § (4) bekezdésének van jelentősége, amely szerint a semmisségre az érdekelt határidő nélkül hivatkozhat, és a semmisséget hivatalból kell figyelembe venni. Az tény, hogy sem a szerződés-módosítás, sem a fizetési felszólítás ellen a felperes jogorvoslattal nem élt, ez azonban nem jelenti azt, hogy az ösztöndíjszerződés módosításának hivatkozott rendelkezései ne lennének semmisék és a semmis rendelkezéseken alapuló követelés érvényesíthető lenne.
- [32] A kereset elutasítását is alaptalanul kérte az alperes, ugyanis az AB határozattal érintett jogszabályon alapult a felperes által kifogásolt, az ösztöndíjszerződést módosító rendelkezés, az AB határozatot pedig az azonos tárgyban folyamatban lévő perekben alkalmazni kell. Jelen per tárgya azonos a hivatkozott AB határozat tárgyával, melyben az Alkotmánybíróság egy már hatályát veszített jogszabály alaptörvény-ellenességét állapította meg, és e határozatát alkalmazni rendelte

bármely bíróság előtt folyamatban lévő ugyanilyen tárgyú ügyben. Ha pedig egy jogszabály alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság megállapítja, akkor amennyiben ezt követően az alaptörvény-ellenesnek minősített jogszabályt alkalmazni kellene, az alkalmazás akár külön, ilyen irányú rendelkezés hiányában is kizárt [36/2013. (XII.5.) AB határozat [62] bekezdése].

- [33] A felperes a perköltség csökkentésére irányuló alperesi kérelmet sem találta megalapozottnak, tekintettel arra, hogy a Kp. 35. §-a alapján alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 80. és 81. §-a alapján került sor a költségek felszámítására a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 2. § (2) bekezdésének megfelelően.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [34] A fellebbezés alapos az alábbiak szerint.
- [35] A Kúria az ítéletet a Kp. 108. § (1) bekezdésének megfelelően a fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem keretei között bírálta felül.
- [36] A Kúria az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az alábbiakkal egészítette ki: A 2009. augusztus 31-én kelt ösztöndíjszerződés 1. d) pontjában a felperes azt vállalta, hogy a végzettség, illetőleg a képzettség megszerzése után az MH hivatásos vagy szerződéses állományú tagjaként a képzési időnek megfelelő időtartamban katonai szolgálatot teljesít. A 10. pontban a felek az ösztöndíjszerződésből eredő jogvita eldöntésére a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét kötötték ki.
- [37] A fizetési felszólítás kibocsátását követően, 2017. november 3-án az I. rendű alperes, mint jogosult és a felperes, mint kötelezett között egy részletfizetésről szóló megállapodás jött létre, melyben a felek – egyebek mellett – rögzítették, hogy a kötelezettet 1.320.252 forint képzési költség visszafizetése terheli, melynek megfizetésére a jogosult részletfizetési kedvezményt biztosít, és meghatározták ennek mikéntjét. A 4. pontban a kötelezett vállalta, hogy a megállapodásban foglaltakkal megegyező tartalommal saját költségére közjegyzői okiratba foglalt tartózáselemző nyilatkozatot tesz. A 6. pontban a szerződő felek a megállapodásból eredő jogvitájuk tekintetében a Budai Központi Kerületi Bíróság kizárólagos illetékességét kikötötték, míg a 7. pontban utaltak arra, hogy a szerződésben nem szabályozott kérdésekben a „Ptk. törvény” vonatkozó rendelkezései az irányadóak.
- [38] A felperes e megállapodást követően tett egyoldalú kötelezettségvállalási nyilatkozatot a közjegyző előtt 2018. február 14-én, melynek címzettje az I. rendű alperes, mint jogosult volt.
- [39] A felperes jogi képviselője útján 2019. június 3-án a Magyar Honvédség parancsnoka, illetve a Magyar Honvédség Parancsnokság Személyzeti Csoportfőnökség csoportfőnöke részére írt leveleiben bejelentette, hogy az ösztöndíjtartozás visszafizetésére vonatkozó kötelezettségvállalását érvénytelennek tekinti, és kérte, hogy részére a Magyar Honvédség fizesse vissza az általa addig részletekben fizetett ösztöndíjtartozást, valamint tekintsen el az e címen fennálló további követelésétől. Jelezte, hogy ha az intézkedés elmaradásának oka az lenne, hogy a Magyar Honvédség a megállapodást és a tartózáselemzést joghatályosnak tekinti, úgy a felek kölcsönös tévedésén alapulóan megtámadja a 2017. november 3-án megkötött megállapodást, valamint ugyancsak megtámadja a közjegyző előtt tett közokiratban rögzített egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatát. A levelében végezetül – bízva a peren kívüli megoldásban – intézkedést kért a felperessel szembeni visszatérítési igénytől való elállás és a már megfizetett részletek visszafizetése iránt.
- [40] A kiegészített tényállást is figyelembe véve sem volt azonban érdemben felülvizsgálható az elsőfokú ítélet, tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság olyan lényeges eljárási szabályszegéseket követett el, amelyek a másodfokú eljárásban nem voltak orvosolhatóak.

- [41] A felperes a 2019. augusztus 27-én benyújtott kereseti kérelmében a Kp. 4. § (2) bekezdésére alapított közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos közigazgatási jogvitát kívánt a közigazgatási és munkaügyi bíróság előtt indítani. A bíróság hatáskörét és illetékességét a Kp. 12. §-ára és 13. § (1), valamint (10) bekezdésére alapította. Az I. rendű alperest azért jelölte meg, mert álláspontja szerint az egyoldalú ösztöndíjszerződés-módosítás az I. rendű alperes közigazgatási cselekménye volt, továbbá az I. rendű alperes volt a képzési költség visszatérítésének a jogosultja, vele kötötte a megállapodást, ő volt a címzettje a tartozáselismerő nyilatkozatnak is, így „a megfizetett részletek, mint a felperest ért kár” megtérítésére is az I. rendű alperes köteles. A II. rendű alperest azért nevezte meg, mert a II. rendű alperes bocsátotta ki a fizetési felszólítást. A pertársaság indokaként a Kp. 18. § (4) bekezdésére hivatkozott. A kereseti kérelem részben megállapításra, részben megsemmisítésre irányult, és a felperes marasztalási keresetet is előterjesztett. Az alperesek által okozott jogsérelmet abban határozta meg, hogy az ösztöndíjszerződés érvénytelen rendelkezésén alapuló fizetési felszólítás révén kifizetett összegek számára kárt keletkeztettek, melynek megtérítése a Hjt. 172. § (1) bekezdése alapján – vétkességükre tekintet nélkül – az alperesek egyetemleges kötelezettsége.
- [42] Az elsőfokú bíróságnak a keresetlevelet beérkezését követően meg kellett volna vizsgálnia annak megállapítása érdekében, hogy nincs-e helye hiánypótlásnak, a keresetlevél áttételének, a keresetlevél visszautasításának vagy azonnali jogvédelem iránti kérelemről való döntésnek [Kp. 45. § (1) bekezdése]. Ennek keretében – a hatáskör tisztázása érdekében – fel kellett volna hívnia a felperest, hogy mindkét alperesre nézve külön-külön határozza meg, mely jogviszonyból eredően és milyen igényt kíván érvényesíteni, mi a vitatott közigazgatási, illetve szolgálati jogviszonnyal összefüggő tevékenység, amelyet keresetében kifogásol.
- [43] A felperes közszolgálati jogvitát kezdeményezett, amelyet a Kp. 18. § (3) bekezdése értelmében a munkáltató szerv ellen kell megindítani. A felperes munkáltatója a hivatásos szolgálati viszonyban a II. rendű alperes volt, a felperes azonban nem jelölte meg világosan, mi alapján nevezte meg a közigazgatási perben az I. rendű alperest. A felperes az I. rendű alperessel szolgálati jogviszonyban nem állt, vele ösztöndíjszerződést kötött, melyet utóbb az I. rendű alperes egyoldalúan módosított. Az ösztöndíjszerződés megszűnését követően a felperes és az I. rendű alperes között egy polgári jogi megállapodás jött létre, abban a felek mögöttes szabályként a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseit rendelték alkalmazni, és egyben kikötötték a Budai Központi Kerületi Bíróság illetékességét is a megállapodásból eredő jogvitára. A megállapodás alapján az I. rendű alperesnek kifizetett összeget követelte vissza a felperes közszolgálati jogvitában mindkét alperestől, ennek azonban magyarázatát nem adta.
- [44] Mindezen felül a kereseti kérelmek sem kerültek tisztázásra. A Kp. 38. § (1) bekezdése határozza meg a közigazgatási perben előterjeszthető kereseti kérelem fajtáit. Ezek között szerepel a közigazgatási tevékenységgel előidézett jogsértés tényének vagy a közigazgatási jogviszony szempontjából lényeges egyéb ténynek a megállapítása is [Kp. 38. § (1) bekezdés f) pontja]. A Kp. 38. § (2) bekezdése szerint az (1) bekezdés f) pontjában meghatározott kereseti kérelem akkor terjeszthető elő, ha az a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükséges, és a közigazgatási tevékenység vagy a jogviszony természeténél fogva, illetve valamely más okból az (1) bekezdés a)-e) pontjában meghatározott kereseti kérelemnek nincs helye. A bíróság e feltételek fennállását hivatalból vizsgálja. Tekintettel arra, hogy a felperes két megállapításra irányuló kereseti kérelmet is előterjesztett, az elsőfokú bíróságnak azt is fel kellett volna tárnia, hogy a Kp. 38. § (2) bekezdésében meghatározott megállapítási keresetnek helye volt-e.
- [45] A felperes nem adta indokát annak sem, hogy miért kéri az alperesek egyetemleges marasztalását. A Hjt. nem, csak a Ptk. rendelkezik egyetemleges kötelezettségről, mely szerint, ha többen tartoznak egy nem osztható szolgáltatással, a teljesítés bármelyik kötelezettől követelhető, valamint ha többen úgy tartoznak egy osztható szolgáltatással, hogy a jogosult bármelyik

kötelezettől követelheti a teljesítést [Ptk. 6:29. § (1) bekezdése]. Túl azon, hogy a Hjt.-nek nem mögöttes szabálya a Ptk., azt sem jelölte meg a felperes, hogy mire alapította az egyetemleges kötelezés iránti követelését, és a bíróság sem jelölte meg e rendelkezésének jogszabályi háttérét.

- [46] Ezen hiányosságokon felül az is megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság nem döntött valamennyi kereseti kérelemről, nem foglalkozott a felperes megállapításra irányuló kereseti kérelmeivel, melyeket – a fellebbezési ellenkérelem tanúsága szerint is – a felperes hangsúlyosan önálló kérelemként jelölt meg.
- [47] Mindezen lényeges, a másodfokú eljárásban orvosolhatatlan eljárási hiányosságokra tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította [Kp. 110. § (2) bekezdése].
- [48] Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak mindenképp előtt – a hatáskör megállapíthatósága érdekében – tisztázni kell, hogy a felperes az egyes alperesekkel szemben milyen jogviszonyon alapuló, milyen típusú pert kívánt indítani, és az I. rendű alperessel szemben előterjesztett kereseti követelések tekintetében fennáll-e a közigazgatási bíróság hatásköre. Amennyiben a felperes megállapítási keresetet is előterjeszt, úgy tisztázni kell, hogy annak Kp. 38. § (2) bekezdése szerinti feltételei fennállnak-e.
- [49] Mindezen kérdések tisztázását követően kerülhet sor annak vizsgálatára, hogy valamely kereseti kérelem tekintetében nem áll-e fenn perakadály, amely annak érdemi vizsgálatát szükségtelessé teszi. E körben kiemeli a Kúria, hogy az a szabály, mely szerint a semmisségre bárki határidő nélkül hivatkozhat, nem jelenti azt, hogy az érvénytelenségre alapított keresetlevelet az egyéb szabályoktól függetlenül lehetne benyújtani a bírósághoz. A bíróságnak hivatalból kell vizsgálnia, hogy az igényérvényesítés a külön jogszabályban meghatározott határidőn belül történt-e meg [Kp. 48. § (2) bekezdés]. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróságnak értékelnie kell, hogy a fizetési felszólítás tekintetében a keresetindítási határidő megtartottnak tekinthető-e.
- [50] Ezen felül – mivel a felperesnek kártérítési követelése is volt – a megismételt eljárásban nem hagyhatóak figyelmen kívül az alperesek által hivatkozott HMr. igényérvényesítésre vonatkozó szabályai sem.
- [51] Az elsőfokú bíróság a fenti kérdések tisztázását követően lesz abban a helyzetben, hogy a felperes kereseti kérelmeiről megalapozottan dönten tudjon.

Záró rész

- [52] A Kúria a felperes másodfokú eljárás során felmerült perköltségét és a fellebbezési eljárás illetékét a Kp. 110. § (3) bekezdése alapján csupán megállapította, annak viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt.
- [53] A Kúria végzése ellen sem fellebbezésnek, sem felülvizsgálatnak nincs helye [Kp. 99. § (1) bekezdése, 116. § d) pontja].
- [54] A fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálására a Kp. 99. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó Kp. 77. § (1) bekezdése alapján került sor.

Budapest, 2020. november 16.

. Zanathy János s.k. a tanács elnöke, Dr. Bérces Nóra s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró

A kiadvány hitelül:

tisztviselő